

§ 50

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontasuunnitelman 2021 toteutumisen arviointi Helsingissä

HEL 2022-002075 T 11 00 03

Päätös

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto päätti hyväksyä Helsingin kaupungin ympäristöpalveluiden eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontasuunnitelman 2021 toteutumisen arvioinnin liitteineen.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan resurssit

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatehtävät ovat valtion korvaamia, kunnalle määrättyjä tehtäviä. Helsingin ympäristöpalveluissa on kolme valvontaeläinlääkärin virkaa eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa varten. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan on Helsingissä arvioitu vuonna 2020 käytetyn 3,4 henkilötyövuotta. Eläinten hyvinvoinnin valvontaan käytettiin 2,7 htv ja eläinten terveyden valvontaan 0,7 htv vuonna 2021. Eläinlääkärien lisäksi valvontaan osallistuu avustavaa henkilökuntaa, jonka kustannuksia valtio ei korvaa.

Eläinten hyvinvoinnin valvonta vuonna 2021

Eläinten hyvinvoinnin valvonta perustuu eläinsuojelulakiin (247/1996). Eläinsuojelulain tarkoituksena on suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta sekä edistää eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua. Eläinsuojelulain toteutumista Helsingissä valvovat Helsingin ympäristöpalvelujen kolme valvontaeläinlääkärinä sekä poliisi.

Eläinsuojelutarkastuksia tehdään kaupunkilaisten eläinsuojelusäädösten vastaisen eläintenpidon epäilyyn perustuvien ilmoitusten pohjalta. Lisäksi tehdään suunnitelmallista valvontaa laajaa tai ammattimaista eläintenpitoa harjoittaviin kohteisiin kuten talleihin, eläinhoitoloihin ja eläinkauppoihin. Tyypillisesti eläinsuojeluilmoitukset koskevat koirien ulkoilutuksen puutetta tai eläinten muuten huonoa hoitoa, eläinten eläinlääkärihoidosta huolehtimatta jättämistä, koirien liiallista yksinoloa ja haukkumista sekä eläinten aiheuttamia hajuhaittoja, joiden taustalla voi olla vakaviakin eläinsuojelullisia puutteita.

Säännöllisen valvonnan valvontakohteita on Helsingissä 41, joista hevosalleja on 18, lemmikkieläimiä myyviä eläinkauppoja 11 ja lemmikkieläinhoitoloita tai päivähoitoloita 12. Varsinaisia tuotantoeläintiloja

Helsingissä on ainoastaan yksi. Lisäksi on kaksi kaupungin omistamaa kotieläintilaa. Vuosittain Helsingissä järjestetään viidestä kymmeneen eläinkilpailua tai muuta valvontaa vaativaa eläintapahtumaa, mutta koronaepidemian vuoksi näitä ei vuonna 2021 järjestetty. Helsingissä arvioidaan olevan noin 90 000 lemmikkieläintä (koirat, kissat, muut pienikokoiset seura- ja harrastuseläimet).

Eläinsuojelutarkastukset

Vuoden 2021 aikana Helsingin valvontaeläinlääkärit tekivät 356 eläinsuojelutarkastusta, joista 283 oli ilmoitukseen perustuvia tarkastuksia yksityisissä asunnoissa tai löytöeläintalolla, uusintatarkastuksia 57 ja ammattimaisen eläintenpidon tarkastuksia 16. Eläinsuojelutarkastusten määrä nousi hieman edellisvuoteen nähden. Koronaepidemian aiheuttamien rajoitusten aikana eläinsuojelutapauksia selvitettiin mahdollisuuksien mukaan myös etänä.

Tarkastukset tehdään pääasiassa ennalta ilmoittamatta, joten osassa kohteista tarkastus jäi pelkäksi yritykseksi. Tällaisia tarkastusyrityksiä tehtiin varsinaisten tarkastusten lisäksi 158 kappaletta. Tarkastusyrittäjien yhteydessä eläimen omistajalle voidaan jättää yhteydenottoopyyntö ja usein asia voidaan selvittää ilman varsinaista tarkastuskäyntiä. Kuvassa 1 on esitetty eläinsuojelutarkastusten määrän kehitys vuosina 2018 - 2021.

Löytöeläintalolle päätyneitä eläimiä koskevia eläinsuojelupäätöksiä valvontaeläinlääkärit tekivät yhteensä 110 kappaletta. Tällaisia tapauksia ovat esimerkiksi poliisin löytöeläintalolle yksityisistä asunnoista tuomat eläimet, joita omistaja ei ole noutanut. Löytöeläintalolle tuotuja eläimiä koskevia eläinsuojelupäätöksiä tehtiin 39 % enemmän kuin vuonna 2020.

Ilmoitusten perusteella tehdyissä tarkastuksissa valtaosa tarkastuksista kohdistui talouksiin, joissa on koiria (53 %) tai kissoja (29 %). Muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten tai hevosten osuus tarkastuksista oli 8 %. Tarkastuksista 10 % kohdistui useampaan eläinlajiin.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontasuunnitelman mukaisia suunnitelmallisia tarkastuksia valvontaeläinlääkärit tekivät 16. Tarkastuksia tehtiin mm. hevostalleille. Suunnitelmallisilla tarkastuksilla todettiin määrärauksen antamiseen johtavia epäkohtia kolmella tarkastuksella.

Säännöllisen valvonnan kohteita ei ole tarkoituksenmukaista tarkastaa joka vuosi, vaan ne voidaan riskiperusteisesti tarkastaa 1 - 3 vuoden välein. Aluehallintovirasto on laatinut riskiluokitusmallin, jota on sovellettu hevostallien säännöllisen valvonnan tarkastuksiin.

Toimenpiteet

Yhteiskunnalliset ongelmat heijastuvat eläinsuojelutyöhön. Eläinsuojelullisiin toimenpiteisiin ryhdyttiin vuonna 2021 useammin kuin joka toisella tarkastuksella (53 %). Vastaava luku vuonna 2020 oli 55 % ja 2019 oli 44 %. Yli kolmasosalla tarkastuksista (38 %) annettiin eläinsuojelulain 42 §:n mukaisia määräyksiä tai kieltoja epäkohtien korjaamiseksi ja lähes joka kuudennella tarkastuksella (15 %) ryhdyttiin eläinsuojelulain 44 § mukaisiin kiireellisiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Kiireellisiä toimia ovat mm. tilapäinen hoidon hankkiminen eläimelle tai uudelleensijoitus. Lisäksi lievempien eläinsuojelulisten epäkohtien johdosta annettiin neuvoja ja ohjeita. Kuvassa 2 on esitetty eläinsuojelutarkastuksilla tehdyt toimenpiteet vuosina 2018 - 2021.

Tavallisimpia määräyksiä tai kieltoja aiheuttaneita epäkohtia olivat eläinten puutteellinen perushoito kuten puutteellinen ruokinta ja juotto, liikunnan saanti, eläinlääkärin hoito sairaille, pitopaikan puhtaus sekä turvallisuuden laiminlyönti. Kiireellisiin toimenpiteisiin ryhdyttiin, jos eläin oli hylätty tai omistaja oli vakavasti laiminlyönyt velvoitteensa huolehtia eläimestä ja pitopaikasta eläimen lajinomaisten tarpeiden vaatimalla tavalla. Kiiretoimenpiteiden runsauteen vaikuttivat lemmikkinsä hylänneet tai äkillisesti sairaalaan joutuneet sekä poliisin kiinni ottamat omistajat. Syrjäytyminen ja ongelmien kasautuminen heijastuvat myös eläinten hoitoon, siten että eläintä ei ole varaa viedä eläinlääkärille tai esimerkiksi trimmaukseen.

Piittaamattomuuteen ja törkeään huolimattomuuteen viittaavia eläinsuojelurikkomusepäilyjä hoidetaan yhteistyössä Helsingin poliisin eläinrikoksiin keskittyneen tutkintaryhmän kanssa. Mikäli jo tapauksen esitiedot viittaavat törkeään tekoon, pyydetään poliisin eläinrikosryhmää valvontaeläinlääkärien mukaan tarkastukselle. Tällöin poliisi voi aloittaa rikostutinnan jo tarkastuksen yhteydessä, eikä erillisen esitutkintapyynnön tekeminen ole tarpeen. Jos poliisi ei ole ollut mukana tapauksen hoidossa aiemmin, valvontaeläinlääkärit tekevät vakavista tapauksista jälkikäteen poliisille erillisen esitutkintapyynnön. Esitutkintapyyntöjä tehtiin vuonna 2021 kuusi kappaletta. Ympäristöpalvelujen eläinlääkärit toimivat lisäksi todistajina useissa eläinsuojelurikoksia koskevissa oikeuskäsittelyissä.

Yhteistyö

Helsingin poliisissa toimii eläinsuojelurikoksiin keskittynyt tutkintaryhmä, joka tutkii kaikki Helsingissä tapahtuneet eläimiin liittyvät rikokset. Ryhmä tekee esitutinnan eläinsuojelurikoksissa ja -rikkomuksissa,

eläinkuljetusrikkomuksissa, metsästysrikoksissa, eläinten laittomassa maahantuonnissa, salakuljetuksessa ja lainvastaisessa eläinkaupassa, eläinten aiheuttamissa konflikteissa, koirakuriin liittyvissä rikkomuksissa ja eläintenpitokieltojen rikkomisessa. Yhteistyö ryhmän kanssa on toiminut hyvin. Ryhmän kanssa on järjestetty yhteisiä tapaamisia ja käytännössä valvontaeläinlääkäreiden ja poliisien yhteistarkastuksia. Poliisi voi käynnistää suoraan tarkastuksilla rikostutkinnan ja poliisi voi samalla tutkia talous-, vero- tai huumausainerikoksia. Yhteistyö poliisin tutkintaryhmän kanssa on tehostanut eläimiin liittyvien rikosten tutkintaa. Poliisin kanssa tehdään yhteistyötä myös tapauksissa, joissa työturvallisuuden vuoksi tai tarkastuskohteeseen sisään pääsemiseksi tarvitaan poliisin virka-apua. Tarkastuksia turvaavat kentällä työskentelevät poliisipartiot. Poliisin virka-apu muuttui maksulliseksi syksyllä 2020.

Myös muiden alojen viranomaisyhteistyö toimii entiseen tapaan hyvin. Sosiaali- ja terveystieteiden yhteistyö ottivat aktiivisesti yhteyttä valvontaeläinlääkäriin, ja monia tapauksia ratkottiin eri tahojen yhteistyönä. Yhteistyö myös Suomen Eläinsuojelu SEYn, yliopistollisen eläinsairaalan ja Helsingin eläinsuojeluyhdistyksen (HESY) kanssa toimi hyvin. Erityisesti HESYn kanssa yhteistyö oli tiivistä, kun löytöeläintoiminta siirtyi sen tuotettavaksi vuonna 2020.

Eläinlääkintähuoltolaki mahdollistaa vaikeiden eläinsuojelutapausten siirron aluehallintovirastolle. Eläinsuojelutapauksia, joihin liittyi myös eläintauti- tai eläinten merkintäsäädösten rikkomista, selviteltiin yhdessä läänineläinlääkäriin kanssa.

Valvontaeläinlääkärit antoivat eläinsuojeluun liittyviä haastatteluja ja taustatietoja eri tiedotusvälineille. Lisäksi valvontaeläinlääkärit ovat osallistuneet opetukseen mm. eläinlääketieteellisessä tiedekunnassa sekä luennoineet muulle ammattikunnalle ja viranomaisille.

Eläintautivalvonta vuonna 2021

Eläinten laittoman maahantuonnin valvonta vuonna 2021

Eläinten maahantuontia valvottiin alkuvuosi vanhan eläintautilain (441/2013) nojalla. Huhtikuussa astui voimaan uusi eläintautisäännöstö ja eläintautilaki (76/2021).

Eläimen maahantuontivaatimukseen vaikuttavat eläinlaji sekä se, tuodaanko eläin toisesta EU-jäsenvaltiosta vai EU:n ulkopuolisesta valtiosta. Lisäksi vaatimukseen vaikuttaa, tuodaanko eläin kaupallisessa vai eikaupallisessa tarkoituksessa.

Helsingin ympäristöpalvelujen valvontaeläinlääkärit tekevät tarkastuksia epäiltäessä eläinten laittomia maahantuontia sekä eläinten laittoman maahantuonnin päätöksissä edellytettyjen velvoitteiden noudattamisen varmistamiseksi. Laittomiin maahantuonteihin liittyviä päätöksiä tekevät tullit, aluehallintovirasto tai Ruokavirasto. Aluehallintovirasto ja Ruokavirasto tekevät päätöksiä ympäristöpalvelujen valvontaeläinlääkärien tarkastushavaintojen perusteella. Aluehallintovirasto tekee päätökset EU:n alueelta laittomasti maahantuotujen ja Ruokavirasto EU:n ulkopuolelta laittomasti maahantuotujen eläinten osalta.

Koirien ja kissojen tuontisäädöksillä pyritään estämään ihmisille vaarallisten tautien kuten raivotaudin (rabies) ja heisimatojen aiheuttaman ekinokokkoosin leviämistä Suomeen. Taudit ovat zoonooseja eli eläintautia, jotka voivat tarttua eläimestä ihmiseen. Eläimen maahantuontia on velvollinen huolehtimaan, että eläin täyttää maahantuontivaatimukset.

Tarkastukset ja toimenpiteet

Ilmoitukset epäilyistä laittomista eläimen maahantuonnista tulivat ensisijaisesti yliopistollisesta eläinsairaalarasta, yksityisiltä eläinklinikoilta tai eläimen Suomessa ostaneelta uudelta omistajalta. Tullin tekemät tarkastuspyynnöt vähenivät hieman vuonna 2021. Aluehallintoviraston tarkastuspyynnöt eläinten laittomien tuontien epäilyistä ovat liittyneet erityisesti kaupalliseen toimintaan. Lisäksi aluehallintovirasto on pyytänyt tarkastamaan Helsingin alueen kaupallisia toimijoita. Tällaisia toimijoita ovat lähinnä koiria myyntitarkoituksessa maahantuovat henkilöt tai yhdistykset.

Eläinten tuontiepäselvyyksiin liittyen tehtiin 15 tarkastusta ja lisäksi kymmeniä tapauksia selviteltiin asiakirjojen perusteella. Tarkastusten määrä oli pienempi kuin aiempina vuosina, mikä todennäköisesti johtui tullin saamista uusista toimivaltuuksista eläintautivalvonnassa. Lakimuutoksen myötä tullit voivat itsenäisesti tarkastaa eläinkuljetuksia, eikä paikalle tarvita aina valvontaeläinlääkäreitä. Suurin osa valvontaeläinlääkärien tekemistä tarkastuksista koski edelleen Virosta tuotuja koiria, joilla ei ollut raivotautirokotusta eikä kasvattajavakuutusta eläimen alkuperästä tai mikrosiru puuttui.

Eläinten tuonti- ja vientitarkastukset

Ympäristöpalvelujen virkaeläinlääkärit tekevät vientitarkastuksia EU:n ulkopuolelle lähteville lemmikkieläimille sekä EU:n alueella liikkuville hevosille ja sirkuseläimille. Lisäksi tehdään tarvittaessa esimerkiksi lintujen tai rapujen tuontitarkastuksia. Ensisijaisesti eläinten tuojat tai viejät ovat vastuussa siitä, että tuonti- ja vientisäädökset täyttyvät. Eläinten

tuontiin ja vientiin liittyen annetaan myös ennaltaehkäisevää neuvontaa ja ohjeistusta. Lisäksi Korkeasaaren eläintarhan eläinten vientiin ja tuontiin liittyvät tarkastukset ja vientitodistukset kuuluvat valvontaeläinlääkäreille.

Ympäristöpalvelujen eläinlääkärit tekivät vuonna 2021 yhteensä 174 eläinten vientitarkastusta. Vuonna 2020 tehtiin yhteensä 85 eläinten vientitarkastusta. Määrä on palautunut koronaepidemiaa edeltäneelle tasolle. Osalla tarkastuksista tarkastettiin useampia eläimiä, ja vientitodistuksia kirjoitettiin vuonna 2021 211 kpl. Vuonna 2020 kirjoitettiin 101 vientitodistusta ja 2019 250 vientitodistusta. Yleensä vientitodistuksista osa tehdään suurien tapahtumien, kuten Helsinki International Horse Shown ja Apassionatan yhteydessä. Vuonna 2021 suuria tapahtumia ei pystytty järjestämään koronaepidemian vuoksi.

Eläinten vientitarkastusprosessia kehitettiin vuonna 2021 lean-ajattelua hyödyntäen. Kehittämistyön aluksi tehtiin asiakaskysely ja pidettiin kaksi lean-työpajaa. Verkkosivujen tietoja selventämällä saatiin asiakasyhteydenottoja keskitettyä päivystyspuhelimeen ja erilliseen vientisähköpostiin, mikä nopeutti asiakkaan saamaa palvelua. Valmiiden viesti- ja vastauspohjien laatiminen tavallisimpiin tapauksiin helpotti ja nopeutti valvontaeläinlääkärien työtä. Vientitarkastuksen tekemiseen ja raportointiin laadittiin ohje, joka yhdenmukaisti valvontaeläinlääkärien toimintaa ja helpotti sijaisten perehdytystä.

Muu eläintautivalvonta

Helsingin alueella on vain yksi varsinainen tuotantoeläintila ja lisäksi kaksi kotieläintilaa. Yhdellä tilalla tehdään säännöllistä eläintautivalvontaa. Lisäksi tilalla voidaan selvittää tautiepäilyjä. Toinen kotieläintila kuuluu lisäksi vapaaehtoiseen lampaiden ja vuohien Maedi-Visna ja CAE-terveysvalvontaan, jonka puitteissa otetaan verinäytteitä kolmen vuoden välein.

Kansainvälinen eläintautitilanne edellytti varautumistoimenpiteitä myös Helsingissä. Afrikkalaisen sikaruton esiintyminen Suomen lähialueilla Virossa ja Venäjällä on nostanut varautumistasoa. Yksi valvontaeläinlääkäri on ns. valtakunnallinen valmiuseläinlääkäri, joka osallistuu säännöllisesti koulutuksiin ja valmiusharjoituksiin.

Lintuinfluenssaa esiintyi vuonna ensimmäistä kertaa Helsingissä luonnonvaraisissa linnuissa. Valvontaeläinlääkärit suorittivat ja organisoivat näytteenottoa ja ohjeistivat myös pelastuslaitosta ja yliopistollista eläinsairaalaä näytteenottoon. Ensimmäisestä lintuinfluenssatapauksesta laadittiin tiedote ja valvontaeläinlääkärit antoivat aiheesta haastatteluja tiedotusvälineille. Vuonna 2021 Helsingistä löytyi lopulta yhteensä 20

lintuinfluenssatapausta luonnonvaraisissa linnuissa. Helsingiläisille siipikarjanpitäjille viestittiin tautitilanteesta ja sen edellyttämistä varotoimista. Tauti ei levinnyt siipikarjanpitopaikkoihin.

Korkeasaaren villieläinsairaalan tilat jouduttiin saneeraamaan sinne viedyn lintuinfluenssapositiivisen kanahaukan vuoksi. Helsingin kaupungin valvontaeläinlääkäri valvoi saneeraustoimia. Villieläinsairaala oli taudinpurkauksen vuoksi suljettuja lähes kaksi kuukautta ja toimi sen jälkeen rajoitetusti, eikä voinut ottaa vastaan riskilajeihin kuuluvia luonnonlintuja. Loukkaantuneita luonnonvaraisia lintuja toimitettiin tänä aikana lopettavaksi yliopistolliseen eläinsairaalaan.

Lintuinfluenssatilanne edellytti laajaa yhteistyötä eri viranomaisten ja sidosryhmien välillä. Valvontaeläinlääkärit koordinoivat yhteistyöpalavereita pelastuslaitoksen, aluehallintoviraston, Ruokaviraston, yliopistollisen eläinsairaalan sekä Korkeasaaren villieläinsairaalan välillä tilanteen seuraamiseksi ja yhtenäisten toimintakäytäntöjen varmistamiseksi.

Koronaepidemian vaikutukset eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan

Koronaepidemia vaikutti edelleen vuonna 2021 eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan käytännön työhön. Normaalitilanteessa eläinten hyvinvoinnin valvonta perustuu ennalta ilmoittamatta tehtyihin tarkastuksiin yksityisasunnoissa. Epidemian aikana on pyritty arvioimaan tarkastuksen välttämättömyys ja eläinsuojeluilmoituksia selvitettiin mahdollisuuksien mukaan myös puhelimitse, videokuvien avulla ja ennalta sovituilla tarkastuksilla, jotta voitiin pitää kontaktit vähäisinä ja huomioida riskiryhmään kuuluvat asiakkaat. Eläinten kuntoon ja vointiin liittyviä tarkastuksia tehtiin myös ulkona. Valtaosa tarkastuksista tehtiin kuitenkin ennalta ilmoittamatta asiakkaiden luona sisätiloissa.

Tarkastuksille suojauduttiin hengityssuojaimin ja suojahansikkain ja pyrittiin pitämään etäisyyttä eläinten omistajiin.

Esittelijä

yksikön päällikkö
Riikka Åberg

Lisätiedot

Päivi Lahti, johtava valvontaeläinlääkäri, puhelin: 09 310 32076
paivi.h.lahti(a)hel.fi

Liitteet

1 Eläinsuojelutarkastukset ja toimenpiteet 2018-2021

Muutoksenhaku

03.03.2022

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Etelä-Suomen aluehallinto-
virasto (Helsingin toimi-
paikka)

Otteen liitteet

Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täy-
täntöönpano
Liite 1

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009) säädetään kunnan velvollisuudesta laatia eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontasuunnitelma perustuen ympäristöterveydenhuollon valtakunnalliseen valvontaohjelmaan. Helsingin kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto hyväksyi 21.11.2019, 238 §, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontasuunnitelman osana Helsingin kaupungin ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaa 2020–2024. Toteutumisen arviointi on toimitettava Etelä-Suomen aluehallintovirastolle 31.3.2021 mennessä.

Esittelijä

yksikön päällikkö
Riikka Åberg

Lisätiedot

Päivi Lahti, johtava valvontaeläinlääkäri, puhelin: 09 310 32076
paivi.h.lahti(a)hel.fi

Liitteet

1 Eläinsuojelutarkastukset ja toimenpiteet 2018-2021

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Etelä-Suomen aluehallinto-
virasto (Helsingin toimi-
paikka)

Otteen liitteet

Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täy-
täntöönpano
Liite 1

03.03.2022

Asia/16

Tiedoksi

Elintarviketurvallisuusyksikkö